

دریانوردی ایران در اقیانوس اطلس: پیامدهای اعزام ناوهای ایرانی به ونزوئلا یا سوریه

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۲۳ ژوئن ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/irans-atlantic-voyage-implications-naval-deployments-venezuela-or-syria

العربية (/ar/policy-analysis/rhlt-ayran-aly-alatlsy-tdayat-alnshr-albhry-aly-fnzwyla-aw-swrya/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

این سفر آغازین می‌تواند ماموریتی آموزشی و سیاسی برای بالا بردن روحیه باشد و هم ممکن است اولین گامی باشد که ایران در ارسال موشک‌های دوربرد پهپادها قایق‌های تندرو و دیگر تجهیزات به متحدان خود در کارائیب یا مدیترانه بر می‌دارد

در حالی که مذاکرات هسته‌ای بین‌المللی وارد مرحله‌ای سرنوشت‌ساز می‌شود نیروی دریایی ارتش ایران دو ناو دریایی را به سفری طولانی به اطراف دماغه امید نیک فرستاده است که بر اساس ارزیابی‌های مختلف احتمالاً به سمت ونزوئلا یا سوریه خواهند رفت. این دو ناو که در ۱۰ می سفر خود را آغاز کردند و فعلاً جایی در جنوب اقیانوس اطلس و تحت مراقبت شدید اطلاعاتی آمریکا هستند یکی بزرگ‌ترین شناور نیروی دریایی ارتش ایران پایگاه دریایی مکران (شماره شناسایی ۴۴۱) و دیگری ناوچه موشک‌انداز *سهند* (۷۴) است. یکی از اهداف ماموریت آن‌ها احتمالاً محک زدن میزان تعهد آمریکا و متحدانش به برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل است که مطابق آن ایران حال مجاز به صادرات تجهیزات نظامی است. با این‌همه سوریه از دریافت این تجهیزات محروم است چون تحت تحریم‌های بین‌المللی قرار دارد و ارسال آن‌ها به ونزوئلا هم ممکن است عواقب حقوقی جدی داشته باشد.

سفری که از مدت‌ها پیش انتظارش می‌رفت

ایران دست‌کم از سال ۲۰۱۱ از اعزام ناوگروه‌های دریایی به اقیانوس اطلس سخن گفته است و در سال ۲۰۱۴ درست در آستانه شروع دور جدیدی از مذاکرات هسته‌ای در وین دوباره این چشم‌انداز را مطرح ساخت. در آن زمان یک دریاسالار ایرانی مدعی شد که یک ناوتیپ به نزدیک آب‌های آمریکا اعزام خواهد شد دولت اوباما (به درستی) به این موضوع به چشم تردید نگریست. در نوامبر ۲۰۱۶ تهران در تلاشی واقعی ناو تدارکاتی *بوشهر* و ناوشکن *الوند* (۷۱) را به سمت اقیانوس اطلس روانه کرد اما این تلاش شکست خورد چون مطابق گزارش‌ها ناو *بوشهر* با یک کانتینر شناور برخورد کرد و مجبور شد در دوربان در آفریقای جنوبی توقف اضطراری داشته باشد و ماه‌ها منتظر تعمیرات بماند. در ۲۰۱۸ یک فرمانده دیگر نیروی دریایی از طرحی برای اعزام دو یا سه ناو جنگی به ونزوئلا برای ماموریتی پنج ماهه به عنوان مقابله به مثل با حضور ناو هواپیمابر آمریکایی نزدیک آب‌های ایران خبر داد.

حالا که ناوهای ایرانی واقعا وارد اقیانوس اطلس شده‌اند واشنگتن این اعزام نیرو را با نگرانی بیشتری دنبال می‌کند. دلیل اصلی آن

این است که *مکران* غول‌پیکر که از نفت‌کش تغییر کاربری یافته می‌تواند مقادیر قابل‌ملاحظه‌ای تسلیحات و/یا سوخت برای انتقال به ارتش ونزوئلا یا رژیم اسد در سوریه حمل کند

پیش از ماموریت *مکران* در ژانویه امسال ایران فقط سه ناو پشتیبان با قابلیت همراهی کردن کشتی‌های جنگی تا آن مسافت داشت بزرگ‌ترین و توانمندترین آن‌ها *خارک* بود که از سال ۱۹۸۴ به‌عنوان پرچمدار (ناو سرفرماندهی) خدمت کرده و از سال ۲۰۰۹ در چندین ماموریت دوربرد آموزشی تجسس و مقابله با دزدان دریایی شرکت داشته است. بین ۲۰۱۳ و ۲۰۱۸ این شناور تحت سرویس کامل قرار گرفت و به همین دلیل در دریا نبود و به دلایلی نامعلوم بعد از بازگشت به خدمت هرگز به اطلس اعزام نشد. سپس در اوایل این ماه بعد از انفجاری که ظاهراً مربوط به دیگ‌های بخار آن بود که در ایران بازسازی شده بودند غرق شد. دو ناو پشتیبان دیگر *بوشهر* و *بندرعباس* کوچک‌تر و قدیمی‌تر از *خارک* هستند.

این بار ایران از *مکران* استفاده می‌کند که کاملاً نو است و ۲۲۸ متر طول و ۱۲۱۰۰۰ تن وزن دارد و یکی از جدیدترین ناوچه‌های ساخت ایران آن را همراهی می‌کند. *سهند* با استانداردهای مدرن مجهز به سلاح‌های متوسط است اما برای ماموریت‌های زیر ۱۵۰ روز در دریاهای متلاطم مثل اقیانوس اطلس طراحی شده است. هر دو کشتی مطابق گزارش‌ها توانمندی‌های شنود و پایش الکترونیک دارند.

سلاح‌های احتمالی در کشتی

ماموریت *مکران* تا حدی با توجه به محدودیت‌هایی برای بنادر تعیین شده است که بعد از همه‌گیری کرونا اعمال می‌شود. این کشتی از تجهیزات مختصری برخوردار است اما مطابق گزارش‌ها سوخت و آذوقه کافی برای سه سال ماندن در دریا را دارد و برای هلیکوپترها قایق‌ها پهپادها شبه‌زیردریایی‌ها و موشک‌های بزرگ و ماموریت‌های دیگر (مثل عملیات‌های ویژه) سکوی دریایی مناسبی فراهم می‌کند. نیروی دریایی ارتش قبلاً فاقد این نوع از توانمندی بود.

عرشه وسیع این ناو در حال حاضر یک محل فرود وسیع برای هلیکوپتر دارد (که نبود آشیانه استفاده از آن را محدود می‌کند) و چندین قایق تندرو و دو کانتینر استاندارد ۴۰ فوتی (۱۲٫۲ متری) در محلی مشخص روی عرش قرار داده شده‌اند که نشان می‌دهد ممکن است حاوی محموله‌ای ویژه باشد. مثلاً موشک‌های کروز ضدکشتی با سامانه پرتاب یک موشک احتمالی در این ناو موشک ابومهدی است که نسخه‌ای دوربرد (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-flaunts-new-missile-and-jet-engine->) از سوما/هویزه است و کلاهک راداریاب دارد و بر اساس ادعا برد آن بیش از ۱۰۰۰ کیلومتر است. این کانتینرها همچنین به قدر کافی بزرگ هستند که سه موشک دیگر را از انواعی با طول ۸٫۹ تا ۱۰ متر (فاتح-۱۱ ذوالفقار یا دزفول با بردهای بین ۲۵۰ تا ۱۰۰۰ کیلومتر) یا راد-۵۰۰ که کوچک‌تر است (با برد ۵۰۰ کیلومتر و آماده پرتاب) در خود جای دهند. ضمناً *مکران* می‌تواند محموله‌ای مخفی از موشک‌های بالستیک/نیمه-بالستیک پهپادهای پرسه‌زن و/یا قطعات یدکی را به همراه داشته باشد.

اگر این کشتی‌ها به ونزوئلا بروند چه

در کارائیب تنها مقصد منطقی چنین سامانه‌هایی ونزوئلا است که یکی از تنها دو متحد ایران در این منطقه است. حتی تهران هم احتمالاً می‌داند که ارسال سلاح به متحد دیگرش (کوبا) امری ناممکن خواهد بود. توانایی ونزوئلا در دریافت قانونی سلاح از ایران به خاطر مجموعه‌ای از تحریم‌های آمریکا با مشکل روبه‌روست اما در آگوست ۲۰۲۰ نیکولاس مادورو رئیس‌جمهور ونزوئلا از ایده خرید موشک و سامانه دفاع هوایی از ایران استقبال کرد و مطابق گزارش برخی منابع دو دولت قرارداد تسلیحاتی امضا کرده‌اند.

از نظر زمانبندی *مکران* می‌تواند از کپ‌تاون تا پایگاه دریایی پورتو د پرو در ونزوئلا را در حدود ۱۹ روز با سقف سرعت ۱۵ گره دریایی طی کند. اگر سامانه‌های موشکی ذکرشده در بالا را به آن‌جا حمل کند برخی از آن‌ها برد کافی را برای رسیدن به پورتو ریگو یا کانال پاناما (حدود ۷۰۰ کیلومتر) دارند و همه آن‌ها می‌توانند به تمام کلمبیا برسند. این یعنی تعدادی از اهداف نظامی آمریکایی در تیررس موشک‌ها قرار خواهند داشت از جمله نیروهای ستاد فرماندهی جنوبی در پایگاه هوایی تولمیدا و باخو کاوکا و همین‌طور ناوهای جنگی ستاد فرماندهی ایالات متحده آمریکا برای جنوب آمریکا (SOUTHCOM) که در کارائیب فعال هستند.

اگر ایران تصمیم بگیرد حضور مقابله‌جویانه خود را در کارائیب گسترش دهد حتی می‌تواند موشک‌های دوربردتر را هم تکثیر کند. مثلاً موشک حاج قاسم (که بنا به ادعا ۱۴۰۰ کیلومتر برد دارد) اگر از شمال غرب ونزوئلا پرتاب شود می‌تواند به پورتو ریگو و کانال پاناما برسد. برای ضربه‌زدن به خاک آمریکا (مثلاً میامی) موشک‌ها یا پهپادهایی با بردهای بیشتر از ۱۸۵۰ کیلومتر نیاز خواهد بود (مثل شهاب-۳ قدر یا عماد). اما حتی بدون ارسال اضافی سامانه‌های دوربردتر موشک ابومهدی به تنهایی تهدیدی بزرگ برای کلمبیا کانال پاناما و بیشتر حوزه کارائیب خواهد بود. همچنین هرگونه فروش مین‌های دریایی هوشمند سامانه‌های شناور ابداعی برای انفجار (مثل قایق‌های انتحاری) یا پهپادهای مجهز به سلاح‌هایی با عملکرد بالا و قابلیت شناسایی (مثلاً شاهد-۱۲۹ شاهد-۱۴۹/غزه شاهد ۱۹۱/۱۷۱) می‌تواند موازنه قوا را در کارائیب تغییر دهد و منجر به چالش‌های بزرگ برای ستاد فرماندهی ایالات متحده برای جنوب

امریکا هم‌سطح با تهدیدات موجود علیه سنتکام شود.

در مورد هفت قایق تندرو ذوالفقار که بر عرشه *مکران* به صورت استتار شده دیده می‌شوند این‌ها اجزای استاندارد ناوگان نیروی دریایی سپاه است اما قبلاً کسی نمی‌دانست که در ارتش هم به خدمت گرفته شده‌اند. این قایق‌ها می‌توانند موشک‌های ضدکشتی کوثر/ظفر نصر یا نصیر (به ترتیب با برد ۲۵ ۳۵ و ۱۳۰ کیلومتر) افزون بر مسلسل ۱۲,۷ میلی‌متری حمل کنند. گرچه تحویل این قایق‌ها تغییر بنیادی در محاسبات راهبردی واشنگتن ایجاد نمی‌کند احتمال همکاری نامتقارن دریایی بلندمدت‌تر ونزوئلا با سپاه پاسداران ایران نگران‌کننده است.

اگر کشتی‌ها به سوریه بروند چه

مکران برای آن‌که به سواحل طرطوس یا لاذقیه در سوریه برسد بیشتر از زمان تخمینی نوزده روزه برای رسیدن به ونزوئلا نیاز خواهد داشت. در مدیترانه این ناو و محموله‌اش مسائل امنیتی متعددی ایجاد خواهد کرد.

مثلاً قایق‌های تهاجم سریع ذوالفقار می‌تواند برای تجهیز یک یگان دریایی ویژه سپاه یا حزب‌الله استفاده شود که مسئول حفاظت از نفتکش‌های ایرانی به مقصد بانیاس هستند. نیروی دریایی سوریه هم‌اکنون یک نسخه قدیم‌تر ذوالفقار را در خدمت دارد که به موشک‌های سی-۸۰/نور مجهز است.

اگر موشک‌هایی که *مکران* بالقوه آن‌ها را حمل می‌کند با موفقیت به سوریه تحویل داده شود تهدیدی حتی بزرگ‌تر خواهد بود. مثلاً موشک دزفول می‌تواند به پایتخت عربستان و تمام اسرائیل برسد گرچه به اروپا نخواهد رسید.

نتیجه‌گیری

اولین سفر *مکران* و ناوچه همراهش به اقیانوس اطلس سابقه‌ای ایجاد خواهد کرد که احتمالاً در آینده تکرار خواهد شد و شاید زمانی نوبت به کشتی‌های اقیانوس‌پیمای مسلح به موشک سپاه و کشتی‌های باری تغییر کاربری‌یافته آن نیز برسد. این‌گونه مأموریت‌ها گذشته از پیام‌رسانی سیاسی و تجربه‌آموزی دریایی فرصتی ایده‌ال به تهران می‌دهد تا پل‌های لجستیک به ونزوئلا و/یا سوریه ایجاد کند و هم‌زمان تحریم‌های تسلیحاتی را آزمون کند و علاوه بر این‌ها به غرب فشار متقابل وارد کند. البته شناورهای دریایی خارجی آزادند در آب‌های بین‌المللی تردد کنند درست مثل کشتی‌های آمریکایی در خلیج فارس. اما واشنگتن باید با دقت میان عدم واکنش به فعالیت‌های مشروع با مقابله قاطع با فعالیت‌هایی که هدف‌شان دوزدن تحریم‌ها تضعیف امنیت کارائیب/مدیترانه و یا تحقیر آمریکاست تمایز قائل شود.

در واقع رژیم ایران در تضعیف امنیت منطقه‌ای و اقتدار آمریکا با استفاده از شیوه‌های نامتقارن و روش‌های کار در منطقه خاکستری تبحر دارد و بنابراین نباید اجازه پیدا کند که این شیوه‌ها را به شرق مدیترانه گسترش دهد. اگر سفر *مکران* تلاشی برای حرکت موشک‌های دقیق یا شناورهای تندرو مسلح در حیط خلوت آمریکا باشد واشنگتن باید آن را تهدیدی جدی و غیرقابل قبول تلقی کند تهدیدی که خنثی‌کردنش پیش از آغاز شاید آسان‌تر باشد تا بعد از آن.

فرزین ندیمی هموندیار انستیتو واشنگتن و متخصص امور امنیتی و دفاعی ایران و منطقه خلیج فارس است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

BRIEF ANALYSIS

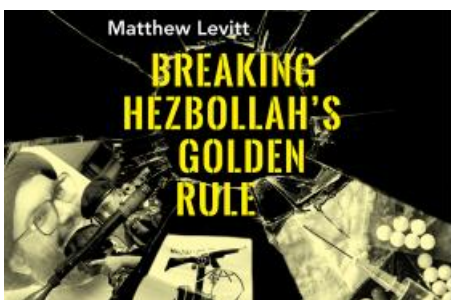
Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

۹ فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(/policy-analysis/swryh/\) سوریه](#)

[\(/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)